

MAGÁRÓL AD SZÁMOT AZ EMBER

Róm 14, 10; 12—13

Ember és ember között sok bántó ellentét feszül, de a legszomorúbbak közé tartoznak azok, amelyek „szeretetlen ítélgetésből“ fakadnak. Mégis gyakran megszóljuk, megítéljük egymást, kit ezért, kit azért. Van, akinek hajviseletét vagy ruháját kifogásoljuk. Mások után meg éppenséggel azért fordítjuk hátra fejünket, mert választékosan öltözködnek és nem lehet nem észrevenni vagy megjegyzést tenni rájuk. De megszóljuk mi a mellettünk elhaladó nevetgélőt is: mitől van, miért is van jókedve? Megítéljük a mellettünk élő, hogy miért nem abban az időpontban kel reggel és fekszik este, mint mi; hogy miért azt eszi, amit eszik és miért nem egyebet; hogy miért épp azzal barátkozik, akivel, és miért nem mással. S mert annyiszor megszólunk-ítélünk másokat, végül nem marad időnk — vagy egyszerűen elfelejtjük — megszólítani saját magunkat.

A közösségi élet sok nehézséggel jár. Minden közösség egyénekből áll, és az emberek nem egyformák. Minden ember más. Minden ember sajátosan egyéni, külön világ, aki a maga, egyedi tulajdonságait, jellemzőit, gondolatait, érzelmeit, azok szokásait viszi be a közösségbe, ahol az más egyének tulajdonságaival, gondolataival, érzelmeivel, szokásaival találkozik. Néha vegyül, máskor ütközik.

Bár a legtöbben nemcsak tudjuk, de hangoztatjuk is, hogy nem szép, nem erkölcsös dolog megszólítani a másik embert — csak azért, mert másképpen gondolkodik, érez és él, mint mi —, mégis, a legtöbbször igen könnyedén, felelőtlen felületességgel alkotunk s mondunk elhamarkodott véleményt, nemegyszer ítéletet egymásról. Úgy tűnik, hogy mindenről ítéletet akarunk mondani, de a legtöbbször rossz a nézőpontunk. Meg akarjuk ítélni önmagunkat, de túlságosan közel esünk hozzá; meg akarjuk ítélni a többiekét, de túlságosan távol esünk tőlük (Fontenelle). Van természetünkben valami, ami a görög mitológia szerencsétlen sorsú hőisére, Nár西斯ra emlékeztet. Arra, aki addig nézte vonásait a víz tükörében, míg önmagában való tetszésgése olthatatlan szerelemre, beteges önimádatra lobbantotta. Ez lett a veszte. — Mi is hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy csak a mi életszemléletünk a helyes, a mi életvitelünk a jó és egyedül igaz. Oktalan önteltségünkben a magunk képmására formálnánk a világot, s a magunk elképzelése szerint alkotnánk meg az embereket is, de mivel nem tehetjük, legalább megszóljuk őket. Más szemében a szálkát is meglátva, magunkéban a gerendát is feledve lenézzük, megszóljuk, vagy kárhoztatjuk mindazt, ami más, ami eltér, különbözik a mi felfogásunktól, a mi életvitelünktől, a mi szokásainktól.

Ilyenkor látszik, hogy nem a szeretet szellemében járunk el. Ha másokat akarunk megítélni: túlságosan távol esünk tőlük, s nincs bennünk elég szeretet tárgyilagos véleményalkotáshoz. Aki szeret, az mindent megért. Aki nem szeret, az semmit és senkit sem akar megérteni.

Nem új dolog ez a nap alatt. Régi, mint az ember, és beláthatatlanul sok bajunk, kellemetlenségünk származik belőle. Ezért int óva Jézus is a szeretetlen ítélkezéstől: mit nézed a szálkát felebarátod szemében, a magad szemében pedig nem veszed észre a gerendát? Hogy mondhatod felebarátodnak: testvér, hadd vegyem ki a szemedből a szálkát!, holott tulajdon szemedben nem látod meg a gerendát. Képmutató! Vesd ki előbb a magad szeméből a gerendát és „csak aztán törődjél azzal, hogy kivedd a szálkát felebarátod szeméből“ (Lk 6, 41—42). És hozzáteszi: „Ne ítéljete, hogy meg ne ítéljenek. El ne ítéljete senkit, hogy titeket se ítéljenek el“ (Lk 6, 37). — Pál apostol egyenesen „menthetetlennek“ tart ezen vétünkért: „Nincs mentés számodra, bárki légy is, te ember, aki másokat megítélsz. Mikor ugyanis mást megítélsz, önmagadat kárhoztatod, hiszen ugyanazt teszed, te ítélkező. Isten ítélete igazságosan sújt azokra, akik ilyesmit tesznek. Azt hiszed talán, te ember, aki megítéled azokat; akik ilyesmit tesznek, de magad ugyanazt teszed, hogy kibújhatsz Isten ítélete alól? Vagy semmibe veszed Isten végtelen jóságát, türelmét és elnézését? ... Ő megfizet kinek-kinek tettei szerint“ (Róm 2, 1—4, 6).

Az apostol által alapított gyülekezetekben gyakoriak voltak a nézetkülönbségek s az ebből fakadó ellentétek. A vegyes összetételű gyülekezetek tagjai — gazdagok és szegények, szabadok és rabszolgák; a különböző nemzetiségű és különféle vallások követői közül kivált s kereszténnyé lett hívek gyakran megszólták,

kárhoztatták egymást, egymás szokásait. Ki vagy te, hogy más fölött ítélkezel? — kérdi figyelmeztetőn az apostol (Róm 14, 4). — Miért ítéled hát el testvéredet? Miért veded meg felebarátodat? (Róm 14, 10) — S ellentmondást nem tűrő határozottsággal utasítja el ezt az emberi kapcsolatokat megrontó s a gyülekezet egységét romboló, keresztényietlen magatartást: kövesse minden keresztény szabadon saját lelkiismeretének meggyőződését. — A gyülekezet tagjainak szeretetlen ítélkezései nyomán felmerült kérdésekre adott egyszerű választást olyan egyetemes érvényű szabállyá teljesíti ki az Isten előtti egyéni felelősség gondolatával, amely az embertárs megszólását és kárhoztatását minden téren és vonatkozásban elítéli. „... mindegyikünk magáról ad számot Istennek. Ezentúl tehát ne ítéljük el egymást, hanem inkább arra törekedjete, hogy ne okozzatok a testvérek megütközését vagy botránkozást.“

Mindnyájan „szabadságra vagyunk ítélve“ (Sartre). Mindenkinek szüntelen választania kell jó és rossz, helyes és helytelen között. Ezen választásáért mindenki önmaga hivatott felelni, személy szerint is számot adni Istennek. Senki más.

Vizsgálja meg mindenki saját tetteit (Gal 6, 4). Isten előtti felelősségünk tudatában pedig némuljon el lelkünkben s ajkunkon az embertársat megszóló vagy elítélő kárhoztatás, mert mindenki magáról ad számot Istennek. Ámen.

KOVÁCS ISTVÁN

SZÜLŐK ÉS GYERMEKEK

Ef 6, 1—4

A felnőttek és ifjak közötti viszonyt — a szülő és gyermek kapcsolatát — nem mindig sikerül zökkenőmentesen megoldani. Ennek egyik tünete az is, hogy a mai idősebb nemzedék oly keményen vélekedik és gyakran ítél az ifjúságról. Gondoljunk csak arra, hányszor halljuk — a nemzedéki ellentétek egy-egy kirívó esete kapcsán — megrovólag elhangzani a közismert általánosítást: „Ez a mai fiatalság!“ És viszont hányszor lehetünk tanúi az idősebb korosztállyal szemben elkövetett meggondolatlan gorombaságoknak.

Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy valami új jelenséggel — kortűnettel — van dolgunk. De a történelem azt mutatja, hogy minden hosszabban tartó békés, építő korban lázongott az ifjúság az öregebbek ellen, még az antik világ felnőttje sem tudta gyermekeihez való viszonyát maradéktalanul megoldani, zökkenőmentesen rendezni. A korabeli történész (Carcopino) a római császárságról szóló leírásában jellemzi a két korosztály közötti viszonyt: „Az apák lemondanak arról, hogy vezessék gyermekeiket; engedik, hogy ők uralkodjanak fölöttük, és elhítetik magukkal, hogy teljesítették kötelességüket, ha utolsó csepp vérüket is feláldozák a fiatalok kényelméért, tetszéséért.“

A Szentírásban is találunk utalásokat ez áldatlan állapotokra. Ézsaiás próféta szörnyű képet Jeruzsálem nyomorúságáról az ítélet idején, amelyről így szól látomásában: „Ifjakat teszek vezéreiké, és sihederek uralkodnak rajtuk. Sanyargatja a nép között ember az embertársát, egyik ember a másikat. Rátámad az ifjú a vénre, a hitvány a tekintélyesre... Bizony, elbukik Jeruzsálem, és elesik Juda“ (Ézs 3, 4—5, 8).

A nemzedéki ellentétek felszínre kerülése ez, amire Jézus is utal (Mt 10, 35—36), s aminek keresztény szellemben történő föloldását Pál apostol is szorgalmazza gyülekezetében. Bizonylat meg volt rá az oka.

Ami mindenképpen figyelmet érdemel: Pál apostol nem áll sem a szülők, sem a gyermekek oldalára; nem foglal állást egyik „fél“ mellett sem. Ez arra enged következtetni, hogy tisztán lát a kérdésben. A nemzedéki ellentéteket föloldani orvosolni akaró intelmei nem is hagynak kétséget az iránt, hogy mindkét felet hibásnak látja. Ezért szól a szülőkhöz éppúgy, mint a gyermekekhez.

„Gyermekek! Fogadjatok szót szüleiteknek...“ És az 5. parancsolatra hivatkozik (2Móz 20, 12).

„Atyák! — fordul a szülőkhöz — Ne keserítsétek gyermekeiteket, hanem neveljétek őket az Úr fegyelmeiben és intelmeivel.“